

EESTI DRAAMATEATER

Eesti Draamateatri ajaleht nr 5, september 2010

Forodi: Peeter Lauris

Rait Präätsa vitraažid
Eesti Draamateatri ustel.

100 -AASTASES TEATRIS

MARI-LIIS LILL

Draamateatri maja on sajandivanune, Draamateater ise vaid kümnendi võrra noorem. Sajand – see on mõiste ajalooõpikust, see on kestvus, milleni enamik meist oma elua jooksul ei küüni. Eriti teatris, kus elatakse küll väga mitut elu, aga mitte kuigi kaua. Muidu olekski ehk ebaõiglane.

Enne mind on selles majas töötanud sajandi jagu inimesi. Kui selle peale mõelda, on nende kohalolu tuntav. Räägitakse legende sellest, kuidas kunagi ammu veetis üks äsja teatrisse tulnud noor näitleja öö teatris – suure saali põrandal ja ihuüksi. Ikka selleks, et vanade olijatega paremini tuttavaks saada. Täna sel päeval ei ole selline tutvumisõhtu enam võimalik – maja on öösiti valve all ja vanad olijad saavad rahulikult omi asju ajada.

Kohtumisi tuleb ette siiski. Ükskord näiteks ilmusid nad „Voldemari“ proovide ajal rongivaguni seinale. Eelmisel päeval olid seinad olnud veel rohelised, aga tol päeval kumasid sealt läbi selgesti äratuntavad Voldemar Panso ja Kaarel Karm ja Ellen Liiger jt. Kui hiljem selgus, et kunstnik oli lasknud need pildid sinna trükkida, jäi väike kahtlus ilmutusest siiski õhku.

Keegi nagu ei lahkuku siit päriks. Või päriselt. Mäletan, et päev enne, kui pidi ära saadetama varalahkunud näitlejat, peeti majas pidu. Kes sattusid tol õhtul üle suure saali ukse vaatama, nägid äärmiselt ebareaalset pilti. Lava oli juba ärasaatmiseks valmis seatud – seal olid postamendid lilledele ja riidega kaetud alus kirstu jaoks. Aga et tegemist oli ikkagi lavaga ning et samal ajal oli majas käimas meeolukas tantsupidu, mõjus see kõik lihtsalt... matusedekoratsioonina. Ja muutis selle lahkumise kuidagi vähem tõeliseks. Kohalolu aga tõelisemaks.

Peale selle on aeg-ajalt saalis vanade olijate naeru kuulda. Nad on kohal. Ja on tajutav, et nad soovivad head. Tundub, et teistsuhtes ei ole konkurentsi. Seal on aega mõelda sellele, mis on tegelikult tähtis. Et mille nimel? See teatriajaloost kuulus pealisülesanne, mis ometi ei ole aegunud. Ei aegugi. Mille nimel me selle tüki lavastame? Mille nimel mängime? Need on küsimused, millele tuleb päevast päeva vastata. Ja olgu meil õnne, et ka vastuseid leiduks. Nagu on öelnud üks selle maja vanadest olijatest: „Ainult seda omaks hüüa, mis su hinge puudutab.“ Olgu meil õnne!

REIN OJA
teatrijuht

Jüri Krjukov, vaieldamatu proff näitlejate seas, ütles kunagi, et kui hakata hindama teatrit, siis kõigepealt tahab ta näha, kas see teater on professionaalne. Järgmine kriteerium on, et kas see professionaalsus on ka huvitav. Ja alles seejärel saab kõnelda subjektiivselt heast või halvast teatrist.

Enamiku kunstilade puhul võib teostes kohata igasuguseid ideid ja vormilisi lahendusi, küll *performance* ites, filmides, minu pärast kasvõi malevakavades – ja muidugi ka teatris. Kunsti tegemise aluseks võib võtta sotsiaalseid või poliitilisi manifeste, kuid esmane ja kõige olulisem mõõde on siiski professionaalsus, ametioskus. Ei ole minu otsustada, kas Draamateatris on ideid palju või vähe, arvan, et täiesti piisavalt, aga üks on kindel: sellele teatril on iseloomulik, et siin majas töötavad profid.

Ütleme, et ühes spordiklubis on saavutatud tase, kus kõrgust hüpatakse mitte vähem kui 2 meetrit. Seda teatakse nii avalikkuses kui ka klubis endas. See on lattu, mille alt läbi ei joosta, sest klubis on harjutud, et 2 meetrit ja aeg-ajalt rohkemgi on hüppajale jõukohane. Nii on see olnud ja on praegu. Kuid selleks, et see igapäevane vähemalt 2 meetrit sünniks, on vaja abistava meeskonna professionaalset toetust. Draamateatris on iga töötaja teatrijuhist kuni lavatööliseni selle teenistuses, et näitleja saaks teha professionaalset kunsti. Arvan, et meie teatri kõik üksused töötavad professionaalselt, sest kui näitlejat miski häiriks, midagi jääks oluliselt vajaka, oleks ka tulemus teistsugune, 2 meetrit jääks sündimata.

Mait Malmsten ütles kord koridorivestluses, et Draamateater on justkui emalaev, millelt on tore teha väljasõoste, kuid alati turvalisse kohta tagasi tulla. Jah, meie näitlejad on väga nähtavad filmides, seriaalides, teiste teatrite lavastustes, me pole keelanud neil uusi kogemusi ammutada, proovida end erinevates projektides väljaspool kodulava – ka see on üks viis kasvatada oma professionaalsust.

Draamateatrisse tullakse teistsuguse tundega, nii tööle kui etendust vaatama. See on käsitamatu miski, mille on nende seinte vahele kaasa toonud siin töötanud profid, kelle mälestus on kasvanud legendiks. Ometigi on need nimed, nende looming ja eeskujud täiesti elav ka täna – proovide vaheaegadel toimuvast puhvetilaua vestluses noore ja eaka näitleja vahel, ühelt näitlejapõlvelt järgmisele liikuva 2 meetri kõrgusel asuva lati tunnetusena.

Eesti Draamateater on välja kasvanud koolist. Draamastuudio ellukutsuja ja juhi Paul Sepa sooviks oli koolitada näitlejaid, kes oma ametit tehniliselt, intellektuaalselt, isiksustena valdavad. Draamastuudio lõpetajad, Eesti Draamateatri ellukutsujad, pidasid teatri sünnihetkeks just stuudio kokkutulemist, oma proffideks küpsemise haridustee algust. Meie asi on seda ametioskuse traditsiooni elus hoida.

TAGASIVAADE.

Iga algus on raske ja iga ylessäet siht nõuab püsivat systemaatilist tööd, et seda saavutada.

Aeg on otsiv ja rahutu. Vaim elu pinnal tõus ja mõõn. Tõusevad vastsed ilmutused, vastsed kokkukõlad, jälgitakse vastseid teid, väljapääsuks vaimlisest kitsikusest.

Kunst on aja kajastus, murrang ja otsimine on annud aktiivsuse, tungitakse, produktseeritakse.

Teater — too lähim ja kättesaadavaim ilutempel massile, ei või jääda passiivseks sen vaimlisen murrangun. Peab olema hoogu ja paatost, et ajaga sammupidada. Töö meetod, sennine seisukoht ja esinemisviis nõuab põhjalikke reforme.

Lavakunst, nagu iga teinegi kunst, nõuab palju teadmisi kunstilist intelligenti ja vastutustunnet.

Teaterkunstikool pygab luua lavale vastsed horitsonid, vastsed elulised perspektiivid, sääden õpetöö ja tegevuse aluseks idee, mis käsitleb teatrit iseseisvana loovkunstina ja nõuab kõige teatrin oleva alistamist vaid lavakunsti nõudeile. Tahab kasvatada näitlejaid — kunstnikke.

Hoolega ja armastusega on tööd teht, kasvandikud paljugi omandanud, millel aga väljenduseks puudub veel tarviline vorm. Etendusel olev C. Dickens'i „Kilk koldel“ on vast osaline ylesytlemine teht tööst ning võib anda vaid kaudse kontuuri saavutat resultaadest, aime atmosfäärist millen tegutseme.

„Kilk koldel“ meil pole too, mis etendus tavallisen teatrin. Peab võtma kui õpetöö ja õpetööna on ta valmistet, koolin valitsevate printsiipide järgi, noorist, kelle tundeil tihtigi mõistusest ylekaal.

Katkend Draamastuudio katseetenduse „Kilk koldel“ kavalehelt 1922. aastal.

The musical score is for the play "Kilk koldel" (The Mill) by Ardo Ran Varrese. The score is for a full orchestra and includes vocal parts. The background image shows the building of the Estonian Drama Theatre.

The score includes parts for:

- Tn. II (Trumpet II)
- Vle. (Violin I)
- Vc. (Violoncello)
- Cb. (Contrabass)
- Imp. (Timpani)
- Perc. (Percussion)
- Voc. (Vocal)
- Msc. (Music)
- Prl. (Piano)

The score is in 3/4 time and includes various musical notations such as dynamics (mf, p), articulation (soft mallet), and phrasing. The lyrics are in Estonian and include the following lines:

Lõpp-mäng Põh-jas Mer-lin Pal-kon Raud-tee Sort-sid Top dogs Rea-me-hed Kolm pak-su

The score is a continuation of the play "Kilk koldel" (The Mill) by Ardo Ran Varrese, based on the play by Ardo Ran Varrese. The score is for a full orchestra and includes vocal parts. The background image shows the building of the Estonian Drama Theatre.

Eesti Draamateatri foto: Mats Oun

JUUBELITE HOOAEG

18. SEPTEMBER TEATRIMAJA 100

17. septembril möödub Eesti Draamateatri maja avamisest sada aastat. Noorte Peterburi arhitektide Nikolai Vassiljevi ja Aleksei Bubõri projekteeritud ja Saksa Teatriühingu tellitud Tallinna Saksa Teatri uus hoone oli Eestis uus kvaliteet. Senised teatrimajad olid pigem seltsimaja-tüüpi. Eestlaste ehitatud Estonia valmimiseni jäi siis veel kolm aastat.

14.00 Esitletakse raamatut „Eesti Draamateatri maja 100. Das Gebäude des Estnischen Schauspiels 100 Jahre“. Rohkete illustatsioonidega kakskeelne raamat annab ülevaate Draamateatri maja, ühe Tallinna kesklinna märgilise hoone ajaloost.

16.00 avatakse Peeter Lauritsa fotonäitus „Pahempidi“, kunstniku unenäolised visioonid Eesti Draamateatri majast. Näitus jääb teatri jalutusgaleriis avatuks kuni 8. oktoobrini, osaliselt teistes ruumides aga hooaja lõpuni. Näitust toetasid Eesti Kultuurkapital ja Diesel Arts.

21.45 Videoinstallatsioon teatrimaja välis-seintel. Autorid videokunstnikud Taavi Varm, Taavet Jansen ja Andres Tenusaar.

26. NOVEMBER KONVERENTS

Teatrikonverentsil Maalisalis heidetakse pilk Draamateatri ajaloole ja tänapäevale. Esitatakse küsimus, miks peame Draamateatrit rahvusteatriks ja mida me üldse ootame rahvusteatrilt 21. sajandil.

30. NOVEMBER VOLDEMAR PANSO 90

Esitletakse Voldemar Panso personaalbibliograafiat. Eesti teatri ühe suure lavastaja, teatrijuhi ja õpetaja juubeliks on valminud Eesti Draamateatri ja Eesti Rahvusraamatukogu koostöös bibliograafia, mis sisaldab andmeid nii Panso enda tööde kui temast kirjutatu kohta aastatest 1936-2009.

30. DETSEMBER ANTSUDE PIDU

Draamateatri kollektiiv annab üle kolleegipreemiad, koos jäetakse hüvasti vana aasta ja eesti krooniga ning pannakse vaim valmis Tallinn 2011 kultuuripealinna aastasse astumiseks.

16. OKTOOBER TRUPP 90: SUUR PIDUPÄEV

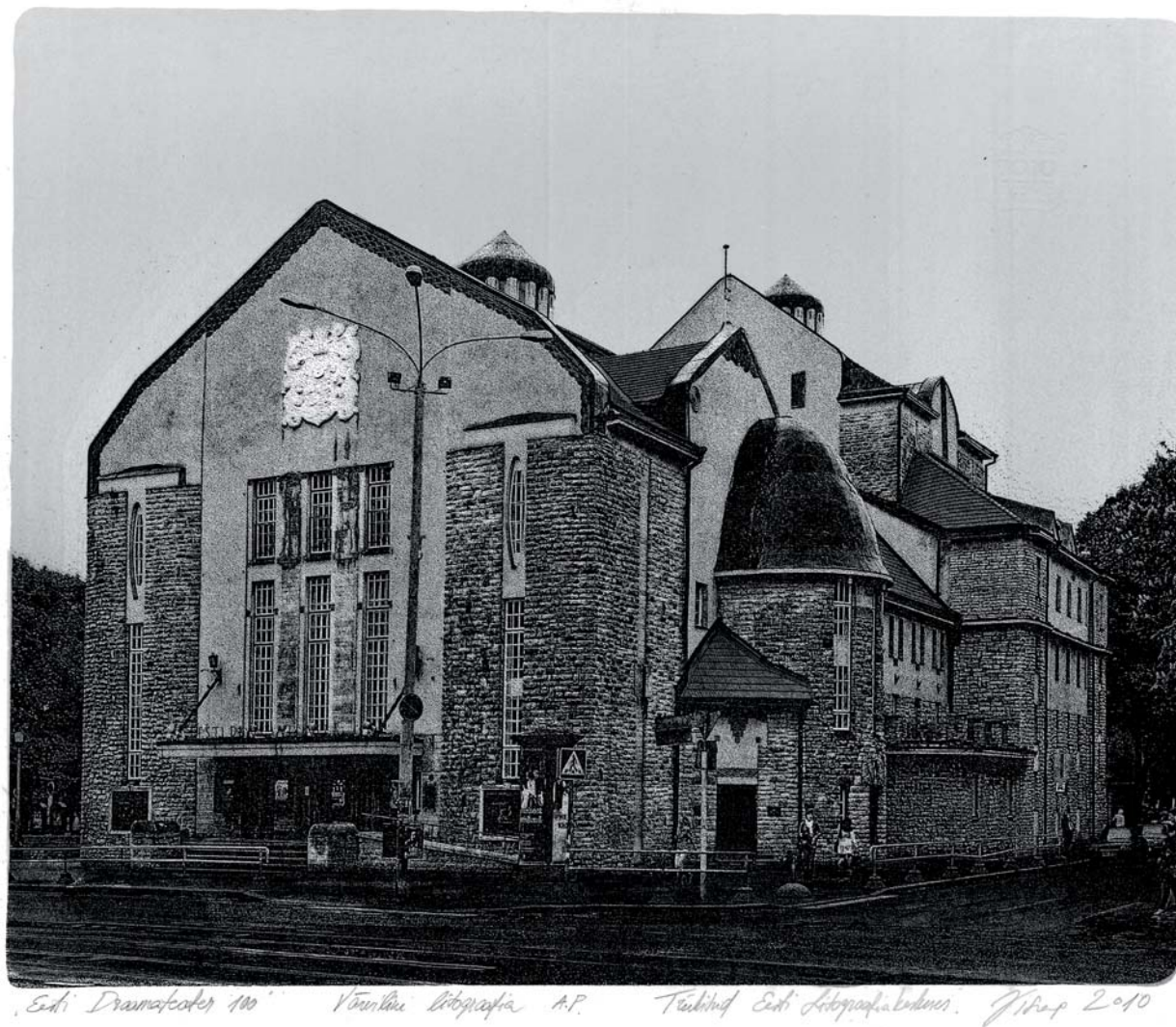
Eesti Draamateatri sünnipäev on 11. oktoober 1920, kui rühm noori tulevasi näitlejaid kogunes Mündi tänaval Riigiteenistujate klubi ruumes, et astuda lavastaja Paul Sepa era-draamastuudiosse. Esimese lennu lõpetajad asutasid Draamastuudio Teatri, mis 1937. aastal sai nimeks Eesti Draamateater.

Jalutusgaleriis avatakse näitus „Eesti Draamateatri suurkujud kunstis“ koostöös Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumiga. Näitusele pannakse välja maalid ja skulptuurid Draamateatri kunagistest näitlejatest.

16. oktoobril esitletakse Inna Taarna raamatut „Draamateatri 6 tipp-näitlejannat“, paljude fotodega illustreeritud mälestusraamatut autori kunagistest kolleegidest ja lavapartneritest, legendaarsetest näitlejannadest, möödunud sajandi keskpaiga Draamateatri trupi naistuumikust – Katrin Välbe, Linda Tubin, Meta Luts, Lisl Lindau, Aino Talvi ja Ellen Liiger. Raamatu väljaandja on Eesti Teatriliiit, kujundaja Mari Kaljuste.

Esitletakse Kadri Alesmaa ja Jaak Visnapi graafilist lehte „Eesti Draamateater 100“. Kunstiteos on mõeldud teatri kingitusena siin kaua aega töötnud inimestele jt. Leht on trükitud Eesti Litograafiakeskuses.

19.00 Galaetendus Eesti Draamateatri 90. juubeliks. Õhtu põhisündmus on Eesti Draamateatri kantaadi esmaettekanne, mille autor on muusikala juhataja Ardo Ran Varres, teksti koostaja dramaturg Ene Paaver, kasutatud on Juhan Viidingu ja Priit Põldroosi tekste. Õhtu lavastaja on peanäitejuht Priit Pedajas. Mängib orkester Tallinn Sinfonieta, dirigeerib Risto Joost. Õhtust teeb ülekande ETV. Peale galaetendust korratakse Taavi Varmi, Taavet Janseni ja Andres Tenusaare videoinstallatsiooni Draamateatri maja seintel.

Ehtekunstnik Krista Lehari on loonud Ita Everile sõrmuse ja Kaie Mikkelsonile kõrvarõngad, mis jätkavad eesti teatri väljapaistvate näitlejannade rändehete traditsiooni. Originaalehted, pika ajalooga Liina Reimani sõrmus ja Anna Tamme kõrvarõngad, varastati teatri remondi ajal. Uued autori-ehted ei lase kaunil traditsioonil katkeda.

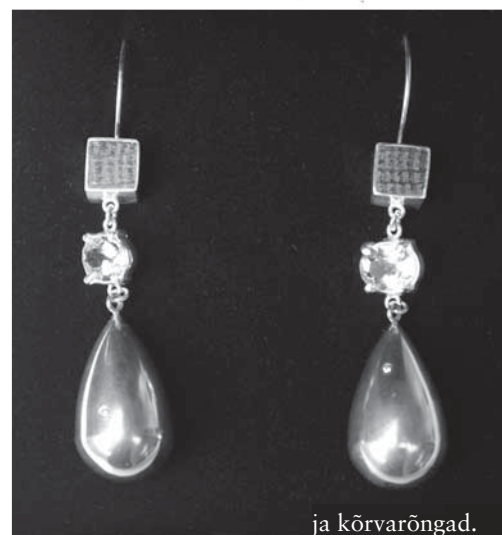
Anna Tamme kõrvarõngad.

Liina Reimani sõrmus.

Krista Lehari loodud uued reliikviaehet: sõrmus

ja kõrvarõngad.

“ANDRUS KIVIRÄHK NEEGRI VABASTAMINE KÕRGEL KUNSTILISEL TASEMEL”

Mark Twaini ainetel

Lavastaja, kunstnik ja muusikaline kujundaja **Hendrik Toompere** jr
Esietendus 10. oktoobril 2010 väikses saalis

Osades: Hendrik Toompere jr jr, Roland Laos, Jüri Tiidus (külasena),
Marta Laan, Anti Reinthal.

HENDRIK TOOMPERE NÄITLEJATEATER

MADIS KOLK

Kuigi Hendrik Toompere jr on viimasel ajal üha enam hakanud huvi tundma dramaturgiaklassika lavastamise vastu, on tema senises loomingus siiski raske leida mingit väga konkreetset temaatilist ühisnimetajat. Samuti pole tema lavakeeles sedalaadi korduvaid kinniskujundeid, mille alusel ta käekirja koduseks kirjeldada. Tema lavastuste kõrgendatud teatraalsusmäära ja mängusituatsioonide lähivaatlust on kiusatus pidada väga kontseptsiooni-põhiseks, kuid tegelikult tundub, et kui Toompere kohta üldse midagi kindlat väita, siis pigem seda, et tema teater on eeskätt näitlejateater.

See ei vähenda kuidagi tema lavastuskontseptsioonide mitmeplaanisust, lihtsalt viitab sellele, et nende käivitav mängumootor lähtub ennekõike näitlejast. See ei seisne üksnes selles, et Toomperes on kujundliku mõtlemisega režissööri kõrval ka tubli annus näitlejat toetavat näitejuhti, vaid pigem selles, et Toompere interpreteeribki lavastajana teksti ennekõike selle kaudu, kuidas see kohtub näitleja organismiga ning hakkab selles koostoimes laval tähendusi genereerima. *Ratio* rolli tagaplaanile jäämine ei vähenda tema lavastuste intellektuaalset mahtu, vaid

ikkagi eeskätt lavamaailma sisse elama, sellega samastuma. Tema teatrikeel, mitte välise olmelisuse, vaid taotluste mõttes, on aga seejuures ennemini realistlik, lähtudes tötundest, mida kujutatavatele asjadele ja nähtustele lähenedes peegeldada läbi näitleja keha. Tema teater ei suru reaalsusele peale mingit „tõlgendavat“ võrgustikku, mida saaks mõõta vaid lavastaja kontseptsiooniga.

Andrus Kivirähk „Vassiljev ja Bubör ta tegid siia...” proovis.

Foto: Teet Malsroos

kompimine hakkavad teineteist vastastikku võimendama, eeldades mõlemaga võimalikult sügavuti minekut. Toompere kohati grotesksed kujundid toimivad ühe võimaliku kunstilise ekvivalendina tänapäeva inimese tajukeskkonnale, kuid mitte niivõrd sõnumina kui pigem just püüdlusena selles liiklema õppida. See teater on oma meediumist teadlik, kuid mitte enam selleks, et sellele teadlikkusele

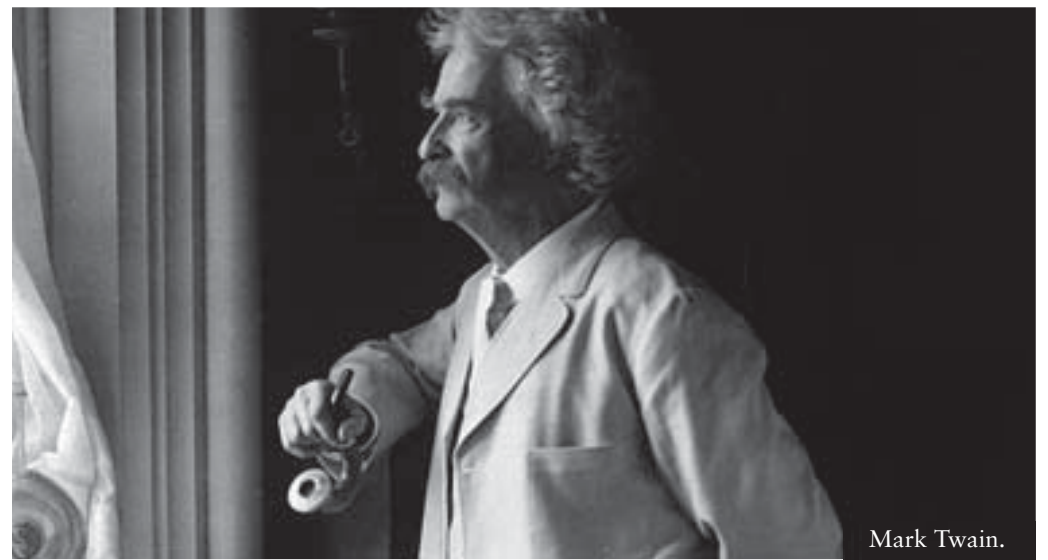
rajada oma sõnum, vaid selleks, et meta-teatraalsest tähistamisringist taas reaalsusse murda. Toomperel ei lähtu see mitte niivõrd tähenduste võrdsest võimalikkusest, vaid paradoksidest, mis üksteisega vastastikku asetatakse. Kuid mis kõige paradoksaalsem, selle kaudu on ta avastamas ka psühholoogilise realismi ja tõelist tähendust ja rikkust.

Seda huvi ilmestab kas või tema „Kirsiaed“, mis samuti ei lähtu püüdest iga hinna eest mingit stereotüüpi kõigutada, sest tegelikult ei saa me ju öelda, et meil oleks Tšehhovi ja Stanislavski enda suhtes välja kujunenud mingid stereotüübid. Pigem on nende pärandile peale kasvanud kivistav ja võlts paatosekiht, mille nihestamine ei dekonstrueeri allikat, vaid aitab seda taasavastada. Tšehhovi puhul siis nii tema näidendi komöödiapotsentsiaali, kui ka teatritinglikkust, mis Stanislavski enda esmalavastustes veel ei kajastunud, kuid mida ta oma peatsel „süsteemi“ otsingul sümbolismi kaudu avastama hakkas. Seda sama tinglikkust, mis pole üksnes lavakonventsioon, vaid ka võti märkamaks elu teatraalsust ja performatiivseid struktuure, olles seega elusa teatri kohustuslikuks komponendiks sõltumata seda ümbritsevast epohhist ja vooluloolisest põhjendusest.

Hendrik Toompere „Kirsiaia” proovis.

Foto: Teet Malsroos

Mark Twain.

osutab lihtsalt loomeprotsessi suunale. Seetõttu pole ka Toompere teatri argireaalsust justkui nihestava lavakeele puhul küsimus selles, et ta üritaks iga hinna eest mingeid väljakujunenud stereotüüpe murendada, kuigi see võib esmapilgul niimoodi tunduda. Selline postmodernistlikuks peetav tõlgendustung tegeleks paratamatult natuke liiga palju vaatajale *a priori* omistatud silmaklap-pidega, et siis neid eeldusi kõrvalteede suunata. Kui aga lähtudagi ausalt tõdemusest, et nii tänaste lavakangelaste kui ka vaataja identiteet on fragmenteerunud, moodustades ambivalentse tähenduskeskkonna, oleks ju tegelikult üsna väär ja üleolev eeldada, et publik ripub mingite ühtsete stereotüüpide küljes, mille suhtes lavastaja teda justkui valgustaks ja järele aitaks. Võõritus saab ikkagi toimida millegi suhtes, kuid pahatihti ravib võõrituslik irooniateater peaaesjalikult vaid tegijat ennast tema isiklikest deemonitest. Toompere sellist vastutust hajutavat hinnalandust ei tee, ta püüab publiku panna

Postmodernist, kes otsib Toompere teatrit metateatraalsust, seda sealt mingil määral ka leiab, kuid see ei ole dekonstruktiivne tung lavaruumi väliskeskkonnale avada ja tähendusahelaid ambivalentseks nihestada. Olgugi tema lavastustesse kodeeritud argireaalsuse mõningane kummastatus, suunab see vaataja tähelepanu ikkagi pigem lavamaailma keskmesse. Metateatraalsus, mis mõningail juhtudel peaks publiku realistlikust sisseelamissituatsioonist üles raputama ning laval toimuva mängulisust meelde tuletama, on temal nagu topevindiga fiktsioonimaailma sisse tagasi suunatud. Tema mängukontseptsioon ei püüa laval toimuvat iga hinna eest lavapõrandast lahti rebida, vaid sellele on leitud, võiks öelda, realistlik põhjendus, mis annab edasisele õiguse toimida kui tahes harjumuspäratult, mõjumata aga katsena vaatajat mingitest oletatavatest ühestest tähendustest lahti raputada. See annab õiguse minna mänguga võimalikult sügavuti, kus reaalsuse adekvaatne tunnetamine ning mängusituatiooni reeglite

MUUDATUSED KOOSSEISUDES

Näitleja Kristo Viiding on omandamas rahvusvahelist haaret. Filmirežii õpingute tõttu Portugalis ei saa ta mõnda aega Draamateatri etendustes mängida. „Mängud tagahoovis“ Sela Borohhovi ja „Kirsiaia“ Petja Trofimovit hakkab mängima Draamateatri trupiga liitunud **Roland Laos**, Lauri Lagle lavastuses „Kas ma olen nüüd elus“ **Sten Karpov** Pärnu Endla teatrist. „Sinul on meretäis hirmu“ jääb ootama Kristo Viidingu koolivaheajaga.

Sten Karpov ja Kristo Viiding
Lauri Lagle lavastuses „Portselansuits“.

Foto: Ivar Vermäe

K SAMUEL BECKETT RAPPI VIIMANE LINT. SAMMUMISI“

Lavastaja **Rein Oja**, tõlkinud **Valdek Kruuspere** („Krappi viimane lint“) ja **Doris Kareva** („Sammumisi“). Esiendus 7. novembril 2010 Maalisaaalis.

Osades: Ain Lutsepp, Kaie Mihkelson, Ester Pajusoo.

Samuel Beckett (1906–1989) on eesti teatris hästi tuntud autor, tema teoseid on lavastatud paarikümnel korral. Eesti Draamateatris on „Lõppmängu“ lavastanud Evald Hermaküla (1996) ja Mati Unt (1999). Juhan Viidingu juhendatud rühmatööna tulid välja „Oodates Godot’d“ (1986), „Õnnelikud päevad“ (1989), „Mis kus“ (1990). Eesti Draamateatri legendlavastuste hulka kuulub Jüri Järveti mängitud „Krappi viimane lint“ (1973 ja 1992, lavastaja Mikk Mikiver). Nüüdses lavastuses mängitakse samal õhtul nii „Krappi viimast linti“ (Ain Lutsepp) kui ka esmakordselt eesti lavale jõudvat „Sammumisi“ („Footfalls“) Doris Kareva vastses tõlkes (Katie Mihkelson ja Ester Pajusoo).

VASTAB KATIE MIHKELSON

„Sammumisi“ ei ole su esimene kokkupuude Beckettiga. Millised on varasemad?

Katie Mihkelson: Beckett kogemusi on kahesuguseid: kui vaatad tema lavastusi, ja teine, kui ise teed. Tehes on võimatu mõelda niimoodi nagu sa näed neid vaatajana – praegu, uue töö algul tunnen seda selgesti. Esimene kokkupuude Beckettiga oli 1973. aastal, Draamateatris Mikiveri lavastatud „Krappi viimane lint“ (ühel õhtul Gogoli „Hullumeelse päevikuga“). Siis ei vaadanud ma mitte seda, kuidas Jüri Järvet Beckettit mängib, vaid imetlesin lihtsalt tema lavaolemist, seda kuidas näitleja mõtleb, regutseb, iga toon, iga liigutus on põhjendatud. Kui täpne, mõte nagu noateral. Beckettist ma siis ei mõelnud, et mis mees ta on, kuigi tema näidendid olid meil juba Loomingu Raamatukogus ilmunud ja olin neid lugenud.

Järgmine oli 1976. aastal Noorsooteatris Lembit Petersoni „Godot’d oodates“. Siis hakkasin rohkem autori peale mõtlema. Milles ja kuidas **tema** räägib. Edasi tulid Juhan Viidingu ja Tõnis Rätsepa lood. Proovisime vist ka lavakoolis Beckett lühinäitemänge teha. Aga ise mängisin „Lõppmängus“ Draamateatris 1996. aastal. Hamm ja Clov olid Evald Hermaküla ja Aleksander Eelmaa, ema ja isa prügikastis, Nell ja Nagg olime mina ja Guido Kangur.

Enne seda oli veel 1996. aastal Evald Hermaküla lavastatud „Eksituste komöödia“. Tema jaoks oli see maailm, millest Shakespeare räägib, hästi sarnane Beckett omaga. Kaunis lootusetu. Shakespeare’i „Eksituste komöödia“ lavastus lõppes Beckett lühinäidenditega. Arusaamatus ja kisa väljastpoolt oli sel puhul suur, aga me lõpuks mõnel korral ikkagi mängisime neid, kuidas just kujunes. Kasutasime „Kiiktoolilaulu“ ja „Mitte mina“. Rita Raave mängis „Kiiktoolilaulu“ naist kiiktoolis (ise laval teksti lugedes), mina mängisin „Mitte mina“ rääkivat suud. Ise tõlkisin selle teksti. Näitleja peab üleni varjus olema, ka silmad, näha on ainult suu. Ja sõnad tulevad, tulevad ettearvamatult, ei saa neid takistada. 18 minutit, tegelikult oleks pidanud kiirem olema. Kolmel etendusel mängisin seda „Eksituste komöödia“ lõpus.

Nobeli preemia üleandmisel öeldi, et ta on oma loomingus „muutnud tänapäeva inimese viletsuse tema ülenduseks“.

Raske öelda. Kui mõtlen sellele, mis ma temalt näinud olen... Minu meelest ta räägib inimesest väga karmilt. Me oleme väga

isekad, koledad olendid. Ilmselt mõjutas teda see, mis eelmisel sajandil lääne inimesed korda saatsid, kohutavad sõjad, koledused, mis said ikkagi võimalikuks pärast seda, kui oli ometi loodud nii palju kultuuri, raamatuid... Inimene pidi iseen-daga silmitsi seisma ja tunnistama, et asjad on nagu on: tsivilisatsioonikiht, inimese areng, harmoonia ja koosseksisteerimise võime – see kõik on nii habras, inimene seal all nii ülbe. Üks karvane isekas must loom tema sees on alles. Minu meelest räägib ta inimesest kui kaduvast liigist. Ja inimene on seda ise põhjustanud. Alati võib, nagu Estragon ja Vladimir, omavahel rääkida üht-teist, et aega viita, aga see tundub kaunis... allakäinud. Ja samas – kui ma seda vaatajana vastu võtan, tekib suur kaastunne, hellus inimolendi vastu, kes on nii abitu iseenda üksinduses ja selles maailmas. Beckett vaatab inimese peale kaugelt, nagu pikksilmaga. Inimene tuleb välja suure terviku mõõtkavas. See, kuidas me selles haaramatus tervikus sebime ja sagime nagu putukad, on kurb, naljakas ja kaastunnet äratav. Beckett loodud pilt on karm, kuid vaatajana tekib mul soe tunne inimese vastu. Aga võibolla see on nii olnud tema näidendite lavastajate tõttu, see on nende pilk, inimese peale naeratu-sega vaatamine.

Kui kirjanik on nii detailselt andnud ette lava, pausid, sammude pikkusegi, kas

ESIETENDUS

P PAAVO PIIK ANSO“

Lavastaja **Merle Karusoo**, kunstnik **Ursula Vanamölder**. Esiendus väikses saalis 28. novembril 2010.

Osades: Mait Malmsten ja Tiit Sukk, Raimo Pass, Märt Avandi, Maria Avdjushko.

Tants algab iga põlvkonnaga uuesti ja ainult aurukatel teab, et see on juba olnud. Voldemar Panso (1920–1977) näitles, kirjutas, õpetas, lavastas. Viimasel viiel aastal veetis palju päevi haiglas, kus kirjutas perfokaartidele oma doktoritööd ning järe raamatule „Naljakas inimene“. Vahel need teemad segunesid ühte ja Panso lõputööst pidi tulema ülemlaul elule – võllahuumor, mille kaudu jõuab kõige lähemale igavesele ja igiinimlikule. Vahetult enne infarkti oli Panso valmis saanud „Tantsu aurukatla ümber“ (1973) – esimene omaaegne lavastus, mis puudutas Eesti lähiajaloo valusamat, küüditamise teemat. Selles mängisid mitmed tema enda õpilased. Oli aeg, kus lambad kõnelesid ja näitejuhi abi märkis etenduse kohta, et „kahjuks aplauside-rohke“. Infarktile vaatamata jätkas Panso tööd enda rajatud Lavakunstikoolis kuni lõpuni, kerkokellani.

Ain Lutsepp.

Katie Mihkelson.

Ester Pajusoo.

näitleja töö alustamist see kergendab või raskendab, jätab talle ruumi?

Kas ta on nii ette ära andnud? Alati, igas näitemängus on näitleja jaoks mänguruum olemas. Kui Peterson hakkas „Godot’d oodates“ tegema ja seal mängisid minu koolikaaslased, lugesin teksti enne läbi. Jah, tõesti, kui loed Beckett näitemängus ainult paberile kirjutatud sõnu, ei saa tervikust aru. See selgub alles siis, kui laval on kõik tema vaikused, pausid, valgus, kõik see, mis ta pildiliselt ette on kirjutanud. Lehtede sahina kuulamine. Paus enne teise tegelase sõnu. Petersoni lavastus tekitas sellise soojuse tegelaste vastu. Tulin Salme tänavalt ja naeratus püsis sees kaua. Kuigi nägid inimese täielikku devalveerumist, oli see samas ka kaastunnet äratav. Ja ikka naljakas ka. Jah, Beckett on ka naljakas.

„Sammumisi“ tekstis on juttu, et May „käiab oma vaeses peas“ lakkamatult oma mõtteid.

Kui tahaksime seda, mis me oma mõttes käiame, paberile panna... Iga hingetõmbega tuleb küll mõte, aga kui nädala, aasta, elu jooksul peast läbi käinud mõtted kokku võtame, siis jääbki võib-olla kümme-kond seika, mida me käiame ja millest edasi ei saa.

Kui ma uut lavastust alustan, siis ei oska ja ei tahagi selle kohta midagi rääkida, sõnadega välja öelda, see kujutus on nii õrnakene selle koha kohta enda sees, kus sa olema pead, mis laadis mängima, et see, mis sa väljastpoolt vaadates Beckett kohta mõtled, edasi tuleks. Sõna on võimas asi, ka endale mõttes öeldud sõna. Tunnen, et ei taha ja ei tohi seda veel teha.

Beckettit on Eestis lavastatud üpris palju. See autor sobib vist eesti vaatajale.

Ja eesti näitlejale. Tean päris paljusid näitlejaid, kellele ta on väga tähtis ja kes igatsevad, ootavad võimalust teda mängida.

Ene Paaver

TULEKUL

H PRIIT PEDAJAS IRMUS VERETÖÖ LÄÄNEMEREL“

Autor ja lavastaja **Priit Pedajas**, kunstnik **Riina Degtjarenko**. Esiendus jaanuaris 2011 suures saalis.

Osades: Jaan Rekkor, Tõnu Oja, Taavi Teplenkov, Lauri Lagle, Uku Uusberg, Ülle Kaljuste, Kersti Heinloo jt.

PRIIT PEDAJAS

6. oktoobri öösel 1887. aastal märgati Bornholmi saare lähedal laeva hädasignaaliga mastis. See oli kolmemastiline kuunar „Johannes“. Laeva pardal ulgus koer. Üks mees oli seotud masti külge, tal oli ümber pea verd täis imunud riidetükk. Tekil oli veel teine verine mees. Ülejäänud kuus meest olid kadunud.

ilmus Riias laululeht „Johannesel“ toimunust. Laul tõlgiti ka saksa keelde ja muidugi ka eesti keelde.

Jaan Umbi üle peeti kohut Peterburis. Protsessi jälgis ennenägematu rahvahulk. Et ilmsiks olid tulnud mitmed kergendavad asjaolud, määrati Umbile karistuseks 10 aastat sunnitööd. Pärast vabanemist jäi Umb Kaug-Itta, kus teenis leiba meremehena. Viimati nähti teda 1928. aastal Liflandija asunduses Kaug-Idas.

Mis siis juhtus sellel laeval, mis viis Umbi nii ränkadele tegudele? Miks temas hiljem kangelas ja meremeeste eeskuju nägema hakati?

Nende teemade ümber alustame me improvisatsioone ja mängu, millest peaks kevadel lavastus sündima.

Kinniseotud mees oli Kihnust pärit laevapoiss Jaan Umb, kes oli öösel maha tapnud kogu meeskonna. Ellujäänud tüürimehel õnnestus vastu hakata ja roimar kinni siduda. Lugu äratas suurt tähelepanu. Nii olevat Kopenhagens suur rahvahulk sadamasse pukseeritud kuunarit uudistamas käinud. Juba oktoobri lõpus

“MIKA KERÄNEN VARASTATUD ORANŽ JALGRATAS”

Lavastaja ja dramatiseerija **Ingomar Vihmar**, kunstnik **Liina Unt**, muusikaline kujundaja **Ardo Ran Varres**, valguse kujundaja **Kaido Mikk**, tantsujuht **Oksana Titova**. Esietendus suures saalis 5. detsembril 2010.

Osades: Mari-Liis Lill, Marta Laan, Harriet Toompere, Hendrik Toompere jr jr, Roland Laos, Mihkel Kabel, Jüri Tiidus (külalisena), Anti Reinhal või Tõnu Aav, Britta Vahur

Mika Keränen.

Mika Keränen sündis 24. novembril 1973 Helsingis. Ta on elanud ja koolis käinud ka Põhja-Karjalas, aastakese õppinud Eesti Maaülikoolis metsandust, 1999 lõpetas Tartu Ülikooli eesti filoloogina. 2002–2006 juhtis ta Eesti Instituuti Soomes, praegu töötab Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumis välissuhtlejana. Ta on avaldanud luulet ja luuletõlkeid ning lasteraamatuid. Mika Keräneni „Varastatud oranž jalgratas“ ilmus 2008. aastal. Selle järg „Peidetud hõbedane aardelaegas“ (2009) sai Kultuurkapitali auhinna kui aasta parim lasteraamat. Selle tõlge ilmub Soomes 2010. aasta septembris.

Missugused lasteraamatud sulle endale väiksena meeldisid?

Koomiksid. Esimesena muidugi „Piilupart Donald“. Väga meeldis Tex Willer – aus ameerika mees, aga täiesti tundmatu kangelane Eestimaal. Päris raamatuid hakkasin lugema alles koolis. Ma õppisin ka lugema alles koolis. Mäletan siiani, kuidas oli vaja veerida ou ja au ja eu. Meil oli väga tore kooliraamatukogu, sealt sai laenutatud põhiliselt Enid Blytoni raamatuid. Inglise autor, tema SOS-sarja raamatud olid kõige õhemad, kõige suurema kirjaga ja seal oli palju pilte. Seikluste sarjas olid juba paksemad, mitusada lehekülge, neid lugesin natuke vanemana – „Seikluste meri“, „Seikluste saar“, „Seikluste org“ jne. Hakkasin tõsiselt, n-ö hunnikute kaupa raamatuid lugema alles siis, kui olin 14–15. Tagantjärele mõtlen, miks ma varem ei lugenud. Aga oli kõike muud teha, jalgpallitrennid ja

Aga „Aarete saar“, Must nool“, „Ivanhoe“, „Kolm musketäri“...?

Need on noorsookirjanduse klassika, mulle pakkus huvi natuke kergemat sorti

kirjandus. Meelelahutuslik, võib-olla isegi kommertslik. Eks ma mõningaid Jules Verne'i raamatuid lugesin, aga ei olnud nendest väga vaimustatud. Minu jaoks oli see keel keeruline või isegi igav. Olid 1980-ndad aastad, videoajastu oli alanud, arvutimängud tulid juba ka. Olin 13-aastane, kui sain Commodore 64 arvuti.

Kui käid kohtumistel ja vaatad oma lapsi ja nende sõpru, siis kas nad on rohkem arvuti-lapsed või ikka loevad ja käivad teatris ka?

Eks ikka arvuti on põhiline. Aga see mind tegelikult ei kurvasta, sest tean väga hästi, mis on raamatu võlu. Kui sa lapsena ükskord saad aru, kui kihvtid asjad on raamatud, siis... Filmid ja televiisor ja internet on elus vajalik ja väga lahe, aga mina ei näe, et nad ohustaks raamatut mingil moel. Pigem küsin, kas vanemad ise mõtlevad, et kas nende lapsed tahaksid järjekordse DVD asemel hoopis sama raamatut lugeda, näiteks Stephenie Meyeri „Videviku saagat“? Kas vanem seda lapse käest küsib? Ja see, et vanemad inimesed enam ise ei loe, ei tähenda, et lapsed ei loeks. Lapsed loevad ka internetis, ka subtiitrid, koomiksid on lugemine. SMS-i saatmine ja Facebook-is suhtlemine võib olla kirjanduslik tegevus. Aga mida ma sooviksin – et vanemad aitaksid lapsel avastada tee raamatute maailma. Igal põlvkonnal tulevad oma lemmikraamatud. Näiteks „Sirli, Siim ja saladused“ on üks parimaid lasteraamatuid, mis ma üldse olen lugenud.

Su raamatutes on laste elu väga põnev, sündmusterohke, samas turvaline ja rõõmus. Milline su oma lapsepõlv oli?

Mina ei ole ükski raamatu tegelastest ja arvan, et keegi pole isegi väga minu moodi. Me elasime Helsingi äärelinnas

paneelmajas. Maja taga olid metsad ja mul oli hästi tore lapsepõlv, ma ei tundnud lapsena puudust küll mitte millestki. Mõned asjad on pärit minu lapsepõlvest, aga enamuse on tänapäevast. Tulin Eestisse, kui olin 19. Mulle väga meeldib Tartus Supilinn (ise elame Karlovas, ahiküttega korteris), ja oma raamatutes ma kirjutan iseendale Eesti lapsepõlve Supilinnas. Mul on endal kaks last ja neil on suur sõpruskond, vaatan, millega nemad hakkama saavad ja loomulikult läheb see ka raamatutesse sisse. Evamaria on 15, tema on juba asjalikum, Emma on 8, tema ronib kuurikatustel ja teeb igasugust tsirkust. Lapsed on nii andekad igasuguseid naljakaid asju välja mõtlema. Siis ei peagi väga palju fantaseerima. Ma ei tea ise ka, miks see mulle nii pinget pakub. Võib-olla mind häirib Eestis see, et ühiskonnas on väga palju negatiivsust, suurte inimeste muresid. Aga kui ma kirjutan, kuidas lapsed lahendavad mõnda väikest kuritegu, otsivad aaret, siis selles maailmas ei ole minul endal mingisuguseid muresid. Ja see kindlasti kandub üle mu raamatusse. Eesti elu võib vahel meil, täiskasvanutel, olla ängistav, aga kui vaadata, kuidas lapsed elu võtavad, siis neil on kõige üle väga hea meel. Isegi hiljutine suur torm oli lastele põnev asi.

Küllap meenutavad sinu raamatud eesti lugejatele armastatud Astrid Lindgreni omi, sest mõlemas on päikeseline maailm, kus täiskasvanud on tervemõistuslikud ja heatahtlikud (kuigi mõned natuke naljakad), laste elu väga turvaline, kuid põnev. Ja reklaamitakse ju „Peidetud hõbedast aardelaegast“ Soomes kui 21. sajandi Lindgreni.

Minu raamatud on Lindgreni omadest juba žanri mõttes palju-palju lihtsamad, kirjutan ka natuke noorematele kui Lindgren. Ja kirjutan kindlasti lihtsamas keeles, kohe meelega. Minu žanr on seiklusjutt või laste krimka, puhas meelelahutus. Arvan, et Lindgren on tõsisem ilukirjandus. Aga kui keegi niimoodi kenasti ütleb, loomulikult võtan komplimendid vastu. Minu elus ei ole Lindgreni raamatud suurt rolli mänginud, ma olen lapsena neist ainult mõnda lugenud. Täiskasvanuna küll mõningaid – „Mio, mu Miot“ lugesin rootsi keeles Stockholmist lennujaamas, kui muud teha ei olnud. Väiksena vaatasin telekast James Bondi ja Rambot ja MacGyverit, mida poisid ikka vaatavad. Isegi kui telekast tuli mõni Lindgreni asi, siis ma tõenäoliselt vahetasin kiiresti kanalit. Aga minu enda kohta on suguvõsa alati öelnud, et olen nagu Vahtramäe Emil – väike heleda peaga elav poiss, nii et mingisugune seos mul on Lindgreniga küll.

Emil sai täiskasvanuna vallavanemaks, see on sul siis veel ees! Aga räägi Supilinnast, kus „Varastatud oranži jalgratta“ tegevus toimub, mis seal sinu jaoks nii sümpaatset on.

Mulle meeldivad paljud asjad Supilinnades, Kalamajades, Uutes Maailmades, Karlovates. Aga kui mainida ühte asja, siis see on ajatelg. Seal on endal ja teistel inimestel rohkem aega. Kui satud

miljöösse, kus on vaja ahjusid kütta ja puid lõhkuda ja on ruumi aiamaal pikutada ja vaadata enda ümber, kus teatud mõttes on ka vaikus, linnakära on summutatud, siis sellises kohas ma tunnen end lihtsalt hästi. Ma ei tunne end hästi päris maal, ma ei ole põline ugri-mugri, et tahaks üksikeset metsa elada, aga linnas puitelamute asumis lihtsalt vaikselt toimetada on mulle väga-väga rahustav.

Kuigi oled sündinud ja aastaid töötanud Helsingis.

Võibolla ka just sellepärast. Kuid elasime Põhja-Helsingis, praktiliselt linnast väljas, jõgi ja metsad algasid maja tagant, see ei olnud Lasnamäe.

Vahel tundub mulle, et tänapäeva lastekultuuris, näiteks arvutimängudes ja multikates pakutakse põnevuse sildi all liiga palju agressiivsust. Kuidas sinu meelest?

Probleem ei ole see, et lastekultuuris on palju agressiivsust, vaid et seal on väga palju haltuurat, saasta, ja niisugust asja ei tohiks lastele üldse pakkuda. Kui ma vaatan kõike seda jama, mis telekast näidatakse, siis saan aru, et lastekultuuris on puudu hästi tehtud asju. Ja selle üle on mul kurb meel. Minu raamatud on meelelahutus, aga nad on hea meelelahutus. Ma teen neid südamega. Kui näiteks „Röövli-rahnu Martinis“ on korralik kaklus, siis las nad kaklevad, sellest ei ole midagi, see on väga hästi tehtud eesti lastefilm. Mind üldiselt ei häiri ka agressiivsed multikad, aga võib-olla tõesti on seda ülemäära palju. Kardan, et pigem siiski odav ja lihtsustatud töö on probleem.

Varastatud oranži jalgratast otsivad lapsed käivad vist 4. klassis, raamat ja lavastus sobiks siis lugeda-vaadata sama vanadele?

Ta on mõeldud lastele, kes ise juba loevad, aga kes ei ole veel väga palju lugenud. Algkooli esimesed klassid. Aga muide seda, mis klassis see kamp käib, ei ole kusagil täpselt öeldud, las igaüks mõtleb selle ise välja!

Ene Paaver

ANDRUS KIVIRÄHK – 40

Ahoi, Andrus!

Jumal siin. Vassiljev ja Bubõr tahtsid Sulle helistada, aga ei teadnud numbrit ja ega ma polnud lahke jagama ka, sest telefoni siin ju pole, välja arvatud minu laual. Kui kõik hakkaksid siin helistama, siis sellist asja ei saaks ma mitte sallida – järjekord ulatuks viimsepäeva laupäevani, toru küljes paljunema hakkavatest bakteritest rääkimata. Esteet nagu ma olen. Siis rääkisid nad veel miskist alla külla minekust või tulekust, aga selle rumala mõtte lämmatasin ma juba eos. Saad isegi aru, miks. Aga olin ise lahkelt nõus nende teate Sulle edastama. Ja seda teen ma Sinu, minu truu käsilase ja suuvoodri jaoks tõesti hea meelega. Vassiljev ja Bubõr soovisid Sulle „Pikka iga!“ Mina kingin Sulle surematuse. Head kollitamist!

Sinu Jumal

Andrus Kivirähk
2009. aasta
Antsude peo lavastuses.

MAIA SOORM – 60

Добрый день!

Вчера всей семьёй с огромным удовольствием посмотрели спектакль «Вомбат». Отличная работа. Но ещё большее впечатление произвела работа (хотя язык не поворачивается назвать это „работой“) Майи Соорм. После спектакля мне хотелось обнять и расцеловать её. Но я не знаком с ней. То, что она сделала для меня за этот вечер трудно передать. Все эти ваши интеграционные программы, на которые наверняка угроблены немалые деньги – полная ерунда, по сравнению с тем, что РЕАЛЬНО создаёт эта чудесная женщина. У меня было полное ощущение того, что делает она это ЛИЧНО ДЛЯ МЕНЯ. Не понятно? Хорошо, объясню в двух словах. Все эти интеграционные программы пытаются втянуть, втащить меня в эстонское общество. А Майя за один вечер поведала, какие вы, эстонцы. И это дорогого стоит. Если была бы премия за сближение людей, госпожа Соорм, самый достойный кандидат. [---] ОБЯЗАТЕЛЬНО, передайте Майе моё уважение и восхищение. Обещаете?

Спасибо.

Ваш зритель,
Сергей

Maia Soorm.

Tere päevast!

Eile vaatas terve meie pere suure rahuldustundega „Vombati“ etendust. Suurepärane töö. Kuid veel sügavama elamuse jättis Maia Soormi töö (kuigi „tööks“ ei paindu keel seda nimetama). Pärast etendust tahtnuksin teda suudelda ja emmata. Aga ma pole temaga tuttav. Mul on raske edasi anda seda, mida ta õhtu jooksul tegi. Kõik need teie integratsiooniprogrammid, mille peale on ilmselt suuri summasid kulutatud, on täielik jama selle kõrval, mida see imeline naine REAALSELT loob. Ma tundsin täielikult, et ta teeb seda MINU JAOKS ISIKLIKULT. Ei ole arusaadav? Hea küll, selgitan paari sõnaga. Kõik need integratsiooniprogrammid üritavad mind Eesti ühiskonda tõmmata, kaasa haarata. Aga Maia tõi usalduslikult minuni selle, millised teie, eestlased olete. Ja sellel on suur väärtus. Kui oleks preemia inimeste lähendamise eest, oleks proua Soorm kõige väärikam kandidaat.

[---]

TINGIMATA andke Maiale edasi minu lugupidamine ja vaimustus. Lubate?

Aitäh.

Teie vaataja
Sergei

VIIRE VALDMA – 50

Kallis sõber!

Mõtlesin, et soovin Sulle õnne viiekümnendaks sünnipäevaks. Siis sain aru, kui paljude inimeste suhtes see oleks kisendavalt ebaõiglane, sest Sul on elus häbemata palju õnne olnud. Juba viiekümneaastaseks elamine ise. Kolakast kolkatüdrukust, kes kooli minnes aastaid hirmust sõnagi suust ei saanud, on sirgunud Eesti Draamateatri tippnäitleja! Naistel teatris niikuinii meestest raskem.

Milline õnn, et Sa Lasnamäel üksikemana põrandaid lakkides jäävat närvikahjustust ei saanud! Oo õnne, et Sa perele jääaugust kala püüdes vaid munasarjad ära külmetasid! Pärast me õpetasime, et püütakse õnge, mitte sabaga. Õnneks ükski taksojuht, kellele Sa jalad kaela taha panid, ei visanud Sind sõidu pealt autost välja!

Puhas õnn, et me Hamburgis transvestiitide klubist eluga tulema saime!

Elus mustandit teha ei saa, pane aga kogu aeg puhtalt. Aga Sina!? Hooletus ees – õnn taga. Ja Sul on veel hea mälu ka. Milline õnn näitleja jaoks.

Ma usun täna, et karakterrolle ei ole. Karakterit ei ole inimesel niikuinii. Me ei lähe lavale turvaliselt võõraid elusid proovima, vaid tegelikult olema Sina ise. Nüüd on Sul sees kõik vajalik olemas. Aeg on hakata elama dividendidest. Tütar-mehle-poeg-vangi-aeg on Sul samuti lõpuks käes. Kui Järveti käest küsiti, et millal temast näitleja sai, vastas ta, et siis, kui ta hakkas laval rääkima sama häälega kui garderoobis. Pane nüüd, armas sõber! Me vead ja stambid on lõplikult isikupäraks saanud. Õnnelik inimene! Lepime kokku, et mossitama hakkame kohe vahetult peale surma. Pikka iga.

Andrus Vaarik

Ma soovin Sulle ikkagi veel õnne. Las lähavad kadedusest lõhki.

MARTIN VEINMANN – 60

Võib-olla paljudele tuleb Martinile mõeldes silme ette veidi ebamaine print „Karoliine hõbelõngast“, võib olla mäletab keegi veel „Red Ryderit“? Nüüd teatakse teda juba muheda pereisana seriaalitubadest, aga... On üks Arthur Milleri kirjutatud mees näidendist „Vaade sillalt“. See on mees, kes on luuleline ja unistav, nagu üks neist eelkirjeldatuist, see on mees, kes on metsik ja elav, nagu üks neist eelmistest, ja see on ka natuke muhe ja turvaline, nagu... Aga mis peamine – tal on nuga alati vöö peal ja see nuga on kuradi terav. Midagi sinnakanti on Martin.

Mait Malmsten

kolleeg ja garderoobikaaslane

Arthur Miller „Vaade sillalt“, 1996. Lavastaja Mikk Mikiver. Eddie – Martin Veinmann.

VIGADE PARANDUS

Eesti Draamateatri maikuus ilmunud ajalehes oli Ivika Sillari loos Alina Karmazinast ja tema rollist lavastuses „Mängud tagahoovis“ („Valmisolek on kõik“) üks kahetsusväärne viga – Alina Karmazina pälvis 2009. aastal Eesti Draamateatri kolleegipreemia Suure Antsu parima naispeaosa eest, mitte kõrvalosa preemia. Vabandame!

ÜLESKUTSE

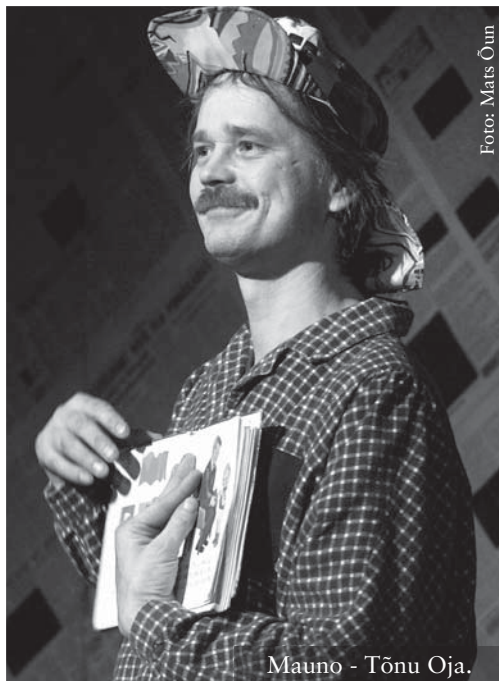
Draamateatri arhiivist on ajaloo tuultepööristes kaduma läinud paljud varasemad kavalehed. Võib-olla olete te näinud oma majapidamises või oma vanemate kodus seisma jäänud, ülearuseks osutunud ja lausa äraviskamist ootavate paberite hulgas vanu teatrikavasid? Võib-olla on mõni neist just see, mis meie arhiivis puudu? Oleksime väga tänulikud,

kui saaksite need teatrile loovutada. Kui soovite originaale endale mälestuseks jätta, võite saata ka skaneeritult, vajadusel skaneerime kava teatris ja anname originaali tagasi. Ootame kõiki Draamateatri lavastuste kavalehti kuni aastani 1949, hilisemate kohta on nimekiri üleval teatri kodulehel www.draamateater.ee. Selleks palun võtke ühendust kirjandustoaga: telefon: 6831464, 6831404 e-post: riina.oruuas@draamateater.ee või ene.paaver@draamateater.ee

“AABITSA KUKE” RÄND JÄTKUB LÄTIS JA MARIMAAL

Mõne lavastusega juhtub nii, et kodumaisele publiku poolehoiule vaatamata ei pruugi rahvusvaheline tähelepanu saaduda sama kohe. Piisas aga sellest, et ühemehe-teatri paremaid eksperte Eestis Sven Karja „Aabitsa kuke“ möödunud aastal Kaunase monoteatrite festivalile soovitas, kui piire ületav huvi järsku valla pääses. Ja nüüd on juba Riia rahvusvahelise festivali võidule jätkuks korraldajate kutsel teoks saanud „Aabitsa kuke“ pisiturnee Läti- maal etendustega Riias ja Ventspilsis. Aga sellega Tõnu Oja reisid Maunona sel aastal veel ei lõpe, novembrikuus ootab ees sõit Marimaale Joškar-Olasse, kus toimub VII rahvusvaheline soome-ugri rahvaste rahvusteatri festival „Majatul“. Hoiame autor-lavastajale Andrus Kivirähkile ja Tõnu Ojale hõimurahvaste konkurentsis põialt.

Mauno - Tõnu Oja.

TEATRI LUGU

MINISTRI PÖÖRDTOOL

1960. aastatel ostis teater vanakraami-poest kulunud pöördtooli, millega käis kaasas legend, et see oli viimati olnud ENSV rahandusministri ametitool. Oma maja meistrid tegid ununikumi korda. Kuulsaks mängis selle Heino Mandri 1979. aastal lavale jõudnud Jaan Krossi „Pöördtoolitunnis“ (lavastaja Mikk Mikiver), kuid tool on mänginud veel mitmes lavastuses. Erinevalt muust dekoratsioonist ei kanta vana mööblit pärast lavastuse eluea lõppu maha, vaid see jääb lattu uut rolli ootama.

Heino Mandri.

Muide, kõige vanemad asukad Draamateatri mööblilaos on nn Pätsu toolid – musta sametpõhjaga, seljatugedel nikerdatud lõvipead. Needki, väidetavalt kunagised Kadrioru toolid, osteti pool sajandit tagasi vana mööbli poest ja tehti teatris lavakõlbulikku korda. Eestiaegseid, kuulsatest majadest ja tuntud isikutele kuulunud mööblitükke on teatrisse sattunud teisigi, kuid kümme aastat tagasi hävisid mitmed neist mööblilao tulekahjus.

Jaan Kross.

Guido Kangur.

Roman Baskin.

„Pöördtoolitunnis“, 1979. Eugen Jannsen – Heino Mandri
Jaan Krossi 80 aasta juubel Eesti Draamateatri väikses saalis veebruaris 2000.
„Vend Enrico ja tema piiskop“, 2000. Eduard Proffittlich – Guido Kangur
„Filosoofipäev“, 1994. Professor – Roman Baskin

RAAMATUD

“ESTI DRAAMATEATRI MAJA 100. DAS GEBÄUDE DES ESTNISCHEN SCHAUSPIELS 100 JAHRE”

„Juubelite ajal me mõtleme ajaloole ning tajume selgemalt aegade sidet, väärtusi, mida kunagi on kõrgelt hinnatud, kunagiste aegade tõsist ja aeglust, mis siia rasketesse müüridesse ja ruumisoppidesse süvistunud. Siis ärkab vana maja ja me ei jõua ära imestada: tal on nii palju jutustada.“ Nii kirjutab raamatus Eesti Arhitektuurimuuseumi direktor Karin Hallas-Murula.

4. septembril (vkj) 1910 avati Tallinna Saksa Teatri uus hoone, projekti autoriteks noored Peterburi arhitektid Nikolai Vassiljev ja Aleksei Bubör. See kaunis maja on enamiku oma sajandipikkusest elust olnud koduks Eesti Draamateatrile (sündinud 1920). Ajalugu on läinud nõnda, et täna, 2010. aastal, on see Eesti vanim teatrihoone. Varasemad hävisid Teises maailmasõjas, naaberkrundil valmis eestlaste ehitatud Estonia aga 1913. aastal.

Karin Hallas-Murula kirjutab teatrihoone ehitamise ajastust ja arhitektidest. Tallinna Saksa Teatri tegevust enne ja pärast uue maja valmimist käsitleb Kristel Pappel. Eesti Draamateatri saksakeelsetest lavastustest okupatsiooniaastail 1941–1944 kirjutab Haldja Jalajas. Raamat on eesti ja saksa keeles. Kujundaja Kert Lokotar, tõlkija Ene Rõngelep.

Raamatut on toetanud Eesti Vabariigi Kultuuriministeerium, Eesti Kultuurkapital, Saksamaa Liitvabariigi Suursaatkond Tallinnas, Baltisaksa Ühing Saksamaal.

“VIIRE VALDMA BIBLIKA JÄLJED LUMEL”

Sa tulles tasa
kevadpäiksena mus sulatasid jäise
tasasemalt veel
kui tärkav pung mis õieks enda teeb
nüüd jälgin vaikselt –
on see nii – või näib see
vaid olevat õrn rahu
mis nõnda äkki tules minusse ei mahu
sest liiga palju rahutust on ees.
Ma vaatan valgust läbi valge õitevahu
mis juhatamas tulijale teed –
ma ootan puudutust mis tasasest on tasem
ja läheneva lähedaseks teeb.

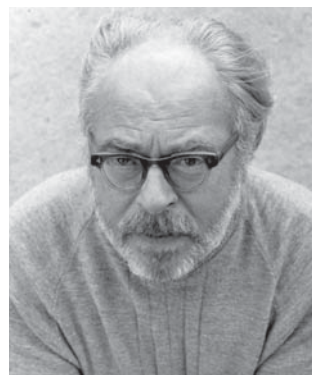

On üpris tavatu, et näitleja juubelit saab tähistada tema luuleraamatu väljaandmisega. Eesti Draamateatri näitlejanna Viire Valdma 50. sünnipäevaks ilmub tema valikkogu, 40 luuletust aastatest 1987–2010. Raamatuga on kaasas plaat, millel kõik luuletused Viire Valdma poolt sisse loetud. Raamatu ja CD kujundaja ning fotode autor on Kadri Hallik, luule-nõustaja Peep Ilmet; CD helirežissöör Sten Tigane ja helilooja Tom-Olaf Urb. Salvestatud Eesti Draamateatri helistuudios.

VOLDEMAR PANSO PERSONAALBIBLIOGRAAFIA

Bibliograafia valmis Eesti Draamateatri ja Eesti Rahvusraamatukogu koostöös. Selles on esitatud aastatel 1936–2009 trükitud artiklid Voldemar Panso rollide ja lavastuste kohta, tema intervjuud, sõnavõtted, vestlused, mõtteavaldused, kirjanduslik looming, publitsistika, samuti kirjutised elu ja loomingu kohta ning raamatukogudest leitud heli- ja videosalvestised. Raamatus on nime-, pealkirja- ja võõrkeelte loend.

Nimestiku koostasid Katre Riisalu, Eha Garšnek ja Mari Sibul, toimetasid Tiina Aasmann ja Mari Sibul Eesti Rahvusraamatukogu Kunstide teabekeskusest. Raamatu kujundas Kert Lokotar, väljaandmist toetas Eesti Kultuurkapital.

Voldemar Panso on visandanud paljude oma kaasaegsete portreesid, eelkõige lavailma inimestest. Ta kirjeldab neid kui veidrate nüanssidega armsaid naljakaid tüüpe; aimult mõne puhul on ta härdalt tõsine ja teatud puhkudel pigem pateetiline.

Kas ta inimesi enda ümber ka sellistena NÄGI, seda ma ei tea.

Me teame, et intervjuueerija intervjuueerib iseennast, kunstnik maalib iseennast: kõik, mis me teeme, on enese paigutamine ja ümberpaigutamine ilmas, mis ümber.

Seega me võime järeldada, et ta nägi iseennast armsana, naljakana, veidrate nüanssidega, hetketi härdalt tõsisena ja vajadusel pigem pateetilisena.

Kes saaks hakkama tema portreerimisega? Ja kust ta alustaks?

Siit, sellest raamatust, ja tänu tegijatele!

Katkend Merle Karusoo saatesõnast